

o „spravedlnosti“, v případě judikatury Rakouského ústavního soudního dvora je tomu jinak. Ten mluví o přirozených rozdílech, na které je třeba brát ohled. To zavazuje také zákonodárce. Zde by mohl být základ celosvětového konsensu ohledně lidských práv. Že ho zatím nebylo dosaženo, je jiná věc.

Právnímu řádu, který negarantuje ani ta nejzákladnější lidská práva, musíme vzhledem k jeho nezpochybnitelné existenci přiznat vlastnost donucovacího řádu, zároveň mu však budeme muset zcela nebo zčásti odejmout kvalitu právního řádu. Tím samozřejmě není řečeno nic o závaznosti. Suverén bude bez ostychu přijímat své mocenské akty a jednotlivec si bude muset sám pro sebe rozhodnout, zda se s tím dokáže ztotožnit. Samozřejmě se řešení takového konfliktu neodehrává v prázdném prostoru, nýbrž pro ně existují objektivní kritéria, při kterých hraje roli uvážení proti sobě stojících zájmů. Rozhodnutí v konečném důsledku samozřejmě závisí na každém jednotlivci, nelze však tvrdit, že by v tom byl ponechán zcela sám.

h.c. DDr. Dr. Univ.-Prof. o. Ludwig Adamovich

(z němčiny přeložil doc. JUDr. Karel Beran, Ph.D., Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze)

Zpráva o konání česko-polsko-slovenské konference z oboru práva životního prostředí v Třešti

Ve dnech 11.–13. září 2012 se konal již 13. ročník konference, na kterou se každoročně sjíždějí odborníci z českých, polských a slovenských právnických fakult a akademických pracovišť věnující se oboru práva životního prostředí. Téma konference, jejíhož pořádání se v tomto roce chopila Česká společnost pro právo životního prostředí ve spolupráci s Katedrou práva životního prostředí a s Ústavem státu a práva Akademie věd ČR, v.v.i., bylo zvoleno s ohledem na letošní 40. výročí uzavření Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO a zároveň 20. výročí přistoupení České republiky k ní. V návaznosti na téma konference bylo také vybráno jako místo jednání konferenční zařízení Akademie věd v Třešti, jež je v dosahu dvou z celkem 12 českých památek zapsaných do Seznamu světového kulturního dědictví – měst Telče a Třebíče, jež účastníci konference měli možnost také navštívit.

Konference se konala pod záštitou a za osobní přítomnosti prof. JUDr. Aleše Gerlocha, CSc., děkana Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, a JUDr. Jana Bárty, CSc., ředitele Ústavu státu a práva AV ČR. Jejím odborným garantem byl prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc., předseda České společnosti pro právo životního prostředí a vedoucí Katedry práva životního prostředí Právnické fakulty UK v Praze. Konference byla rozdělena do tří bloků: 1. Ochrana světového kulturního a přírodního dědictví ve srovnání tří partnerských zemí; 2. Ochrana světového kulturního a přírodního dědictví v Evropě a ve světě; 3. Vybrané problémy v rámci ochrany předmětů kulturního a přírodního dědictví.

Volba tématu s jedním z téžišť v oblasti ochrany kulturních památek, která se obvykle nachází poněkud stranou pozornosti environmentálních právníků, se ukázala jako velmi dobrá. Účastníci konference se shodli v průběhu jednání na existenci tří nejzávažnějších okruhů problémů, které vyvstávají, zkoumáme-li vazby mezi ochranou přírody a ochranou kulturních památek, a které vybízejí k analyzování a řešení. Na prvním místě je třeba poukázat na vzájemné porovnání režimů právní ochrany přírodních památek a památek kulturních, které jsou koneckonců vždy součástí životního prostředí. Mezi těmito režimy lze nalézt podobnosti co do uplatňovaných principů, nástrojů právní úpravy i administrativního zajištění. Ne vždy se ovšem daří oba tyto veřejné zájmy sladit – účastníci konference vyslechli v rámci přednesených příspěvků příklady případů, v nichž zájem na ochraně historické kulturní památky a hledání jejího způsobu využití odpovídajícího současné době si žádá zpřístupnění objektu veřejnosti, zatímco ochraně přilehlé přírody a krajiny, do níž je památka zakomponována, by spíše prospělo nerušení zde žijících vzácných druhů fauny i flóry ze strany veřejnosti. Protože jsou však oba režimy od sebe odděleny legislativně i administrativně, není jednoduché jejich soulad zabezpečit.

Druhým aktuálním problémem, na který účastníci upozorňovali v referátech i v diskusích, je častý překryv několika různých režimů právní ochrany vycházejících z mezinárodních úmluv (včetně zejména pojednávané úmluvy UNESCO) a z evropských i vnitrostátních předpisů v jedné a téže lokalitě. Jediné území tak může být (a v praxi k tomu skutečně dochází) zároveň v režimu ochrany přírodní nebo kulturní památky zapsané do Seznamu světového dědictví, v režimu ochrany některé z kategorií zvláště chráněných území podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v režimu tzv. evropské ochrany v rámci sítě Natura 2000 (evropsky významná lokalita nebo ptačí oblast), v režimu ochrany tzv. biosférických rezervací na základě mezinárodního programu „Man and Biosphere“, v režimu ochrany mokřadů podle Ramsarské úmluvy o ochraně mokřadů mezinárodního významu, dále může jít např. zčásti o ochranné pásmo vodního zdroje, významný krajinný prvek atd. Toto znásobování režimů ochrany s sebou pochopitelně nese i pluralitu subjektů, které se o zajištění ochrany starají, a zásadní (a jistě sporná) je zejména otázka, zda je dané území při paralelním aplikování několika režimů skutečně „více chráněno“.

Třetí na konferenci hojně diskutovanou oblastí byla ochrana nemovitých kulturních památek, zejména historických objektů. U nich se vyskytuje problémů hned několik: tyto objekty v současné době často již neslouží svému původnímu účelu (např. sakrálnímu) a zároveň se pro ně obtížně nachází vhodné využití nové (např. zřízení muzea či výstavního nebo koncertního prostoru nebo jiná forma zpřístupnění památky veřejnosti) i osoby, které by byly ochotny o takovou památku pečovat, stejně jako potřebné finance; vlastník, nezfídka restituent, nemá často zájem se o památku starat a je právně velmi obtížné rádnou péči na něm vymoci; obnova památky podléhá přísným požadavkům památkové péče, jejichž dodržením se jakýkoli zásah do objektu stává výrazně nákladnějším než u objektů, které nejsou památkově chráněny, a tak i vlastník ochotný se o památku starat často z finančních důvodů volí cestu ponechání objektu bez zásahů, tj. nechá ji chátrat. K tomu je možno poznamenat, že předpisy o památkové péči bohužel zatím neobsahují žádný nárokový ekonomický nástroj obdobný tzv. náhradám za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření, které jsou vypláceny vlastníkům pozemků v souvislosti s omezením hospodaření na nich z důvodu zvláštní ochrany přírody a krajiny podle § 58 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Vlastní jednání konference uspořádané do zmíněných bloků bylo rozloženo do tří jednacích dnů. Ve vstupním příspěvku prvního bloku představil prof. dr. W. Radecki z Institutu nauk prawnych Polské akademie věd systém implementace úmluvy UNESCO do polského právního řádu. Pojednal o právním zajištění ochrany památek UNESCO od ústavních ustanovení až po trestněprávní úpravu a zmínil i fakt, že z polských 13 památek zapsaných na Seznam světového dědictví je pouze jedna charakteru přírodní památky, zatímco všechny ostatní mají charakter památky kulturní. Zmínil též aktuální problémy aplikace vyložených ustanovení. Slovenskou podobu zajištění ochrany památek UNESCO popsali ve společném příspěvku prof. JUDr. S. Košičiarová, Ph.D., a JUDr. M. Maslen z Právnické fakulty Trnavské univerzity. Popsali systém její implementace v zákoně o ochraně památkového fondu a v zákoně o ochraně přírody a krajiny, včetně postupu při vyhlašování památky. Slovensko má na Seznamu světového dědictví celkem 7 položek, z toho 5 kulturních památek a 2 památky přírodní. Situaci v České republice popsal doc. JUDr. V. Stejskal, Ph.D., z pražské právnické fakulty. Poukázal na podobnosti i odlišnosti od úpravy polské a slovenské a prezentaci jednotlivých 12 českých památek zapsaných do Seznamu (všechny jsou z kategorie památek kulturních) doprovodil i poutavou obrazovou projekcí. Z jednání prvního bloku vyplynulo především, že ochrana kulturních a přírodních památek jsou spolu ve všech zkoumaných zemích úzce spjaté, přestože jsou ve všech těchto zemích upraveny odděleně; že ve všech zemích významně převažují co do počtu zápisů památky kulturního charakteru a že všechny tři země navrhuji k zápisu do Seznamu i další památky kulturního, přírodního i smíšeného charakteru, některé též v součinnosti se sousedícími státy jako památky přeshraniční.

Druhý blok příspěvků byl zahájen společným referátem doc. JUDr. I. Průchové, CSc., z Katedry práva životního prostředí a pozemkového práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a Mgr. P. Macha z Odboru ochrany přírody Krajského úřadu Jihomoravského kraje, na téma ochrany kulturního a přírodního dědictví v oblasti Dolní Moravy. Na právním zajištění ochrany právě tohoto pozoruhodného

území bylo dokumentováno praktické fungování paralelních režimů ochrany, včetně režimu ochrany biosférické rezervace administrativně zajišťované nikoli orgánem veřejné správy, ale obecně prospěšnou společností. Následně pohovořil prof. JUDr. M. Damohorský, DrSc., o právních aspektech ochrany židovských památek, z nichž některé jsou rovněž na Seznamu světového dědictví UNESCO, včetně pražské a třebíčské židovské čtvrti. Kromě celých čtvrtí, které se dochovaly spíše ojediněle, jsou významnými památkami synagogy, byť některé byly v průběhu posledních 60 let přestavěny pro jiné účely, a hřbitovy. Jelikož tyto byly budovány za obcemi v lese či na louce, zvláště u nich často dobře vynikne, jak se v případě jejich ponechání osudu stávají zpět součástí přírody. Svoji přednášku prof. M. Damohorský doprovodil i zajímavou obrazovou dokumentací.

Přehled problémů spojených s pluralitou mezinárodněprávních režimů ochrany přírody předložil dr. Grzegorz Dobrowolski z Katedry práva horního a práva životního prostředí z Univerzity Katowice. Doložil, že mezinárodní ochrana přírody se v průběhu posledních desetiletí diverzifikovala na velkou škálu různorodých forem ochrany, s různým typem závazků států, přičemž jednotlivé formy se často překrývají co do objektů ochrany i režimů. Zároveň ale není možno říci, že by více paralelních režimů ochrany působilo vyšší míru ochrany dané lokality nebo zvyšovalo celkovou účinnost ochrany.

Případovou studii k praktické aplikaci úmluvy UNESCO tak, aby bylo skutečně dosaženo cílů ochrany životního prostředí a nikoli konkurujících cílů ekonomických, nabídla doc. JUDr. I. Jančářová, Ph.D., z Katedry práva životního prostředí a pozemkového práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Popsala vývoj případu projektu přehradní nádrže na řece Franklin v Tasmánii (Austrálie) z let 1978–1983, který by v případě realizace znamenal zničení této unikátní přírodní lokality. JUDr. K. Žáková, Ph.D., z Katedry práva životního prostředí PF UK v Praze zaujala posluchače tématem ochrany kulturního dědictví pod vodní hladinou z pohledu práva. Na případu nálezu vraku Titanicu a dalších ztroskotaných lodí vysvětlila stávající právní režim ochrany jednotlivých zón mořského prostoru, které se liší pravidly pro zacházení s předměty historické i ekonomické hodnoty, vyzvednutými z mořského dna.

V rámci posledního bloku konference nejprve dr. J. Jerzmanski z wroclavské advokátní kanceláře specializující se na právo životního prostředí předestřel své úvahy o významu biosférických rezervací jakožto méně obvyklé formy spolupráce zaměřené na ochranu přírodního dědictví, založené na „pouhém“ *soft law* v podobě programu „Man and Biosphere“. Prof. dr. A. Lipinski z Katedry práva horního a práva životního prostředí z Univerzity Katowice navázal na vystoupení prof. Radeckého, když hodnotil postavení úmluvy UNESCO v polském právu. Zejména kritizoval nekoncepční způsob vyhlásování památek a relativně pozdní adaptaci příslušné legislativy, která způsobila, že až do r. 1990 Polsko *de facto* své závazky vyplývající z této úmluvy nerealizovalo.

Další případové studie k aplikaci úmluvy UNESCO nabídly poslední referáty. JUDr. J. Dudová, Ph.D., z Katedry práva životního prostředí a pozemkového práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně shrnula vývoj a závěry případu osudu movité kulturní památky (obrazu) řešeného do r. 2000 Evropským soudem pro lidská práva. Doložila, že Soudem přijatou interpretaci vyvažování mezi ochrannou vlastnického práva a ochranou světového kulturního dědictví lze dobře vztáhnout i na kulturní památky nemovitě. JUDr. O. Vícha, Ph.D., z Katedry správního práva Právnické fakulty olomoucké univerzity pak přednesl své úvahy o ochraně hornických kulturních památek a dokumentoval je na příkladu propadu důlního díla Žebračka ve Zlatých horách v Jeseníkách. I v tomto případě šlo o typický střet (soukromého) ekonomického zájmu a veřejného zájmu na ochraně kulturní a přírodní památky bývalého dolu, v daném případě mj. zimoviště několika druhů zvláště chráněných netopyrů.

Poslední blok příspěvků svým vystoupením uzavřela dr. I. Macek z wroclavské univerzity, která nabídla politologický pohled na problém ochrany životního prostředí, když upozornila na nejvážnější dilemata současného převažujícího přístupu k jeho ochraně, jako jsou snížení konkurenceschopnosti ekonomiky státu v případě jeho aktivnějšího přístupu k ochraně životního prostředí, absence politické vůle řešit nejzávažnější ekologické problémy, které vyžadují dlouhodobá řešení a zvýšené náklady, nebo ustupování zájmu na dlouhodobém veřejném blahu momentálnímu nebo krátkodobému ekonomickému zájmu. Právě tyto úvahy se také staly bezprostředním podkladem pro závěrečné shrnutí základních myšlenek nejen ochrany přírodního a kulturního dědictví, ale celé ochrany životního prostředí vůbec.

Třídenní setkání právníků z oboru práva životního prostředí opět přineslo v rámci příspěvků i diskusí nejen cenné poznatky z oblasti srovnání vnitrostátních právních úprav zúčastněných států, ale i obecnější a hlubší myšlenky o smyslu a současném přístupu k ochraně přírody a kulturních památek. Bylo opět platformou pro formální i méně formální setkání těch, pro něž je právo zaměřené na ochranu životního prostředí nejen pracovní náplní, ale často i osobním zájmem. Je možno uzavřít, že 13. ročník konference posunul tuto česko-polsko-slovenskou tradici opět o krok dále k bližší spolupráci a výměně zkušeností. Budeme se těšit opět za rok na shledání v polských Katowicích.

JUDr. Hana Müllerová, Ph.D.

JUDr. Lenka Vostrá, Ph.D.

Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i.

Štrbské Pleso potřetí: Zpráva z mezinárodního symposia „Právo – obchod – ekonomika“

Ve dnech 24.–26. 10. 2012 proběhl v malebném prostředí Vysokých Tater třetí ročník mezinárodního symposia nesoucího název „Právo-obchod-ekonomika“. O organizaci se postarala – a třeba dodat, že velmi pečlivě a profesionálně – Katedra obchodního práva a hospodářského práva Právnické fakulty UPJŠ v Košicích ve spolupráci s Ústavem státu a práva AV ČR, v. v. i., a Ústavem štátu a práva SAV. Sympatický byl fakt, že konference si již druhý rok po sobě našla své sponzory z řad českých i slovenských advokátních kanceláří, z nichž některé se podílely i na jejím spoluorganizování a na vydání sborníku. Skutečnost, že se akce velmi rychle dostává i do povědomí právní praxe, je jistě pozitivní a naznačuje, že o její budoucnost není třeba mít obavy.

Rád bych využil této možnosti a pojal svůj příspěvek nejen jako prostou informaci o již uskutečněné vědecké konferenci, nýbrž i jako drobné zamyšlení nad možnostmi jejího případného zlepšení v dalších letech a dosažení ještě větší prestiže.

Část informativní

Oficiální třídenní program konference zahrnul několik desítek příspěvků z řady právních odvětví práva soukromého i veřejného. Program se ovšem operativně měnil, neboť ne všichni přihlášení účastníci dorazili a někteří naopak vystoupili mimo program. Na konferenci hovořili představitelé české, slovenské, polské, maďarské, ruské a ukrajinské právní vědy a praxe. Obsah symposia se soustředil do tří tematických okruhů: *I. Rekodifikace soukromého práva v zemích Visegrádské čtyřky, II. Fúze obchodních společností a III. Právo – obchod – ekonomika (vzájemné interakce)*.

První den byl vyplněn přednáškami týkajícími se zejména aktuálních otázek rekodifikace soukromého práva v České republice, Polsku a Maďarsku. Stav kodifikačních prací (resp. jejich výsledek) u nás a v Maďarsku je všeobecně znám (koncepti nového maďarského kodexu zběžně představil P. Miskolczi-Bodnár z právnické fakulty Miskolc) a není třeba se k němu blíže vyjadřovat. Co se týká polské iniciativy, je možno konstatovat, že zatím existuje pouze projekt obecné části nového zákoníku v podobě paragrafového znění. Na ostatních částech se průběžně pracuje; zatím však bez hmatatelných výsledků. Jisté je, že Polsko půjde cestou monistické koncepce, tedy cestou širokého občanského zákoníku (jako je tomu konec konců již dnes). Odhadovat časový průběh dalších prací a jejich ukončení by bylo v dnešní době čistě iluzorní. Dořešena je naopak koncepce práva obchodních společností, představovaná zákonem o obchodních společnostech z roku 2000 (*Kodeks spółek handlowych*). S těmito závěry seznámil posluchače ve své informativní přednášce *Rekodifikace polského občanského zákoníku ve světle aktuálních evropských unifikačních tendencí* T. Misko z právnické fakulty Rzeszów.